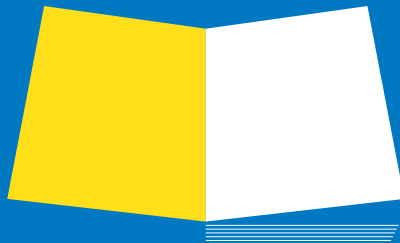

literarischer sommer literaire
zomer 2003 übers meer over zee
krefeld mönchengladbach neuss
roermond venlo 21.07–27.08

Einladung zu einer Reise übers Meer in 22

Lesungen *Das Meer an sich ist weniger*, kalauert unser Gast Peter Wawerzinek und stapelt damit mächtig tief. Denn tatsächlich ist das Meer doch fast alles für uns. Immer wieder lockt es uns an seine Ufer, eine merkwürdige Sehnsucht zieht uns hinaus in die Ferne.

Nur der Stand unseres persönlichen Mutpegels entscheidet, ob wir aus Furcht vor der Naturgewalt zurückschrecken oder die Herausforderung annehmen und auf große Fahrt gehen. Kein Sommer ist vorstellbar ohne wenigstens den Traum von einer Reise zum Ozean. So war es höchste Zeit, den Literarischen Sommer nach [Hotels Hotels](#) und [Metropolen und Provinzen](#) dem Thema [Übers Meer | Over Zee](#) zu widmen. In 22 Lesungen werden Schriftsteller und Schauspieler Geschichten vorstellen, die am, im und auf dem Meer spielen.

Es sind zu viele Besonderheiten, zu viele herausragende Gäste im diesjährigen Programm, um sie schon an dieser Stelle zu erwähnen. Auf ein freudiges Ereignis wollen wir jedoch hinweisen. Was im letzten Jahr als Versuch begann und glückte, ist nun dauerhaft Realität: Der Literarische Sommer ist zugleich ein Literaire Zomer. Neben Venlo beteiligt sich in diesem Jahr erstmals Roermond an unserem Programm, und auf beiden Seiten werden erstmals gleich viele niederländische und deutsche Schriftsteller auftreten.

Der Literarische Sommer hat sich so von einer regionalen Kooperation zum einzigen deutsch-niederländischen Literaturfestival in beiden Ländern entwickelt.

Feiern Sie mit uns: grenzüberschreitend, mit gutem Wind in den Segeln und zu Hause auf allen 22 Lesungen und den sieben Weltmeeren.

Viel Vergnügen wünschen Ihnen dabei

Jürgen Sauerland-Freer, Kulturbüro Krefeld

Helmut Schroers, Stadtbücherei Krefeld

Guido Weyer, Stadtbibliothek

Mönchengladbach

Dr. Alwin Müller-Jerina, Stadtbibliothek Neuss

Tieneke Versteegen, Literair Station Venlo

Jos Teeuwen, Rotary Club Venlo

Anton van der Lande, Rotary Club Venlo

Dr. Thomas Hoeps, Projektleiter Literarischer Sommer

D

Lesung auf Deutsch

N

Lesung auf Niederländisch

Uitnodiging voor een reis Over Zee bij 22 voorstellingen Bij Nederlanders stroomt zout water door de aderen, van oudsher zijn we een zeevarend volk. De zee, de verre oorden en volkeren betekenen enorm veel voor ons. Dat weerspiegelt zich in de geschiedenis, maar ook in de literatuur. Steeds weer worden we gelokt naar oevers, kades en stranden, trekt een vreemd verlangen ons naar verten achter de horizon.

Of we de uitdaging aangaan en de grote reis daadwerkelijk ondernemen wordt vooral bepaald door onze zin voor avontuur. Je kunt je geen zomer voorstellen zonder niet op z'n minst te dromen van een reis over het grote water. Daarom is het hoog tijd voor de Literaire Zomer om, na **Metropolen en Provincies**, de keuze te laten vallen op het thema **Over Zee**. Tijdens 22 optredens in 5 steden zullen auteurs en acteurs verhalen vertellen die zich afspelen aan, in, op en over de zee. Het programma bevat dit jaar te veel bijzonderheden, te veel voortreffelijke gasten om ze in een adem te noemen. Eén heugelijk feit willen we hier echter niet onvermeld laten. Wat verleden jaar begon bij wijze van proef en goed uitpakte, is nu een vast gegeven. De Literarischer Sommer is opnieuw een Literaire Zomer. Behalve Venlo doet Roermond dit jaar voor het eerst mee met het programma en aan beide zijden van de grens zullen voor het eerst evenveel Nederlandse als Duitse auteurs hun steentje bijdragen. Ook is er dit jaar voor het eerst een schoolprogramma.

De Literarischer Sommer | Literaire Zomer heeft zich ontwikkeld van een regionaal samenwerkingsverband tot een uniek Nederlands-Duits literatuurfestival in beide landen. Geniet u met ons mee: grensoverschrijdend, met goede wind in de zeilen en behouden vaart bij alle 22 lezingen en op de zeven wereld-zeeën.

Veel plezier wensen u daarbij

Tieneke Verstegen, Literair Station Venlo
Jos Teeuwen, Rotary Club Venlo
Anton van der Lande, Rotary Club Venlo
Dr. Thomas Hoeps, Projektleiter Literarischer Sommer
Jürgen Sauerland-Freer, Kulturbüro Krefeld
Helmut Schroers, Stadtbücherei Krefeld
Guido Weyer, Stadtbibliothek
Mönchengladbach
Dr. Alwin Müller-Jerina, Stadtbibliothek Neuss

D Programma in het Duits

N Programma in het Nederlands

Montag maandag

N 21.7
20.00

Roermond

De Oranjerie

Allard Schöder in
gesprek met Ruud
Linssen

Dienstag dinsdag

N 22.7
20.00

Venlo

De Avenue

Allard Schöder in
gesprek met Ruud
Linssen

Siehe auch 14.8 und 15.8
Zie ook 14.8 en 15.8

Allard Schöder Zum ersten Mal wird niederländische Literatur eigens für den Literarischen Sommer übersetzt. Der Amsterdamer Schriftsteller Allard Schröder (1946), der sich bereits 1995 mit seinem Debütroman **Raaf** in die erste Reihe der niederländischen Literatur geschrieben hatte, veröffentlichte 2002 mit **De hydrograaf** einen Bestseller-Erfolg, der mit dem renommierten und hochdotierten AKO Literaturpreis ausgezeichnet wurde. Mit Hilfe des Nederlands Literair Productiefonds wird nun ein Kapitel daraus übersetzt und erstmals in Deutschland in zwei Lesungen vorgestellt.

Der Hydrograf erzählt die Geschichte des deutschen Grafen Franz von Karsch-Kurwitz, der sich 1913 in Hamburg auf ein Schiff nach Valparaiso begibt, um den Seegang zu erforschen. Vor allem aber ist er auf der Flucht vor einer arrangierten Hochzeit und den Ansprüchen, die das Leben an ihn stellt. Eine überraschende Wendung erfährt Karschs Reise, als er sich in die in Lissabon an Bord gekommene Asta Maris verliebt. Der Beginn einer unglücklich verlaufenden Affäre, die ihn schließlich dazu bringt, eine Jugendschuld auf den Schlachtfeldern des 1. Weltkriegs tilgen zu wollen. Ein großer Roman, erzählt in einer verführerisch kraftvollen Sprache – wir sind gespannt auf diese Premiere.

De Amsterdamse schrijver Allard Schröder (1946) is in 1995 met zijn debuutroman **Raaf** in de voorste linies van de literatuur terecht gekomen. Hiervoor ontving hij de Roermondse Halewijnprijs. Na een verhalenbundel en een roman schreef hij in 2002 met **De hydrograaf** een bestseller; die onderscheiden werd met de gerenommeerde AKO Literatuurprijs.

De hydrograaf vertelt het verhaal van de Duitse graaf Franz von Karsch-Kurwitz, die in 1913 vanuit Hamburg per schip naar Valparaiso reist om de wet van de zeegang te onderzoeken.

Zijn leven bevindt zich in een impasse. Dan zorgt het toeval voor een verrassende wending en raakt hij verstrikt in een web van verwickelingen. Een grootse roman die zich behalve op zee ook afspeelt in Lissabon en Rio de Janeiro, waarin Schöder zich naast een haarfijn stilist een geraffineerd verteller toont.

Voor de eerste keer wordt Nederlandse literatuur speciaal voor de Literaire Zomer vertaald. Met ondersteuning van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds wordt nu een hoofdstuk uit dit boek vertaald en voor het eerst in Duitsland tijdens twee lezingen gepresenteerd op 14.8 in Krefeld en op 15.8 in Mönchengladbach.

Ruud Linssen is journalist, schrijver en dichter. Hij werkt voor Dagblad De Limburger en heeft op enkele plaatsen poëzie en proza gepubliceerd.

Ilja Richter *Märchen wie dieses machen Kinder froh und Erwachsene ebenso*, vermeldete der Spiegel im saloppen Haribo-Ton, die große Margaret Atwood fand das Buch *erfrischend, frech, originell, klug und raffiniert – und prallvoll mit Geschichten*, und so erhielt Yann Martel für **Schiffbruch mit Tiger** prompt den international bedeutenden Booker-Prize 2002.

Ein indischer Zoobesitzer wandert mit Familie und halbem Tierbestand nach Kanada aus, der rostige Frachter erleidet Schiffbruch, nur Sohn Pi überlebt auf einem Rettungsboot – gemeinsam mit einem verletzten Zebra, einer Orang-Utan-Dame, einer Tüpfelhyäne, und einem Tiger – es werden unglaubliche Seenot-Wochen.

Immer wird der Name Ilja Richter mit der *Disco* der 70er Jahre in Verbindung stehen. Doch was manchem als Fluch erscheinen mag, darf Richter gelassen sehen. Denn er hat als Schauspieler eine großartige Karriere gemacht, so mit Bodo Kirchhoffs wundervollem Monolog *Der Ansager einer Strip-tease Nummer gibt nicht auf*, gerade mit einem Georg-Kreisler-Programm, und nächstes Jahr wird er den Higgins in *My Fair Lady* spielen. Schiffbruch mit Tiger (S. Fischer) gefiel ihm so gut, daß er eine Hörbuchfassung aufnahm. Im Literarischen Sommer ist Ilja Richter damit nun live zu hören und zu sehen.

De bekende schrijfster Margaret Atwood vond het boek *verfrissend, brutaal, origineel, slim en geraffineerd – en propvol met verhaaltjes*, en aldus ontving de Canadese schrijver Yann Martel voor **Life of Pi** prompt de internationaal belangrijke Booker-Prize 2002. Ook buiten het Engels taalgebied was het boek een wereldsucces, zoals in het Duits **Schiffbruch mit Tiger** en in het Nederlands **Het Leven van Pi**.

Een Indische dierentuinbezitter emigreert met gezin en een halve dierentuin naar Canada; hun roestige vrachtboot lijdt schipbreuk en alleen zoon Pi overleeft op een reddingsboot, samen met een gewonde zebra, een vrouwtjes orang-oetan, een gevlekte hyena en een tijger. De schipbreukelingen beleven samen wonderlijke weken op zee.

De naam Ilja Richter blijft altijd verbonden met het televisieprogramma *Disco* uit de jaren 70. Maar wat voor velen een vloek is, kan Richter gelaten bekijken. Hij heeft immers als acteur een fantastische carrière gemaakt en speelt in de grootste theaters.

Hij had zoveel plezier in Schiffbruch mit Tiger; dat hij het als gesproken boek heeft opgenomen. In Krefeld en Venlo zal Ilja Richter een deel van deze versie live uitvoeren.

Sonntag zondag

D 27.7
20.00

Krefeld Fabrik Heeder

Ilja Richter liest Yann Martel: Schiffbruch mit Tiger

Montag maandag

D 28.7
20.00

Venlo De Maaspoort

Ilja Richter leest voor uit Schiffbruch mit Tiger van Yann Martel

Muziek: Claudia Couwenbergh, sopraan en Robert Weihrauch, piano, met liederen van Paul Dessau, Hans Eisler en Gerard Franck op teksten van onder meer Bertolt Brecht en Ingmar Heytze

Montag maandag

D 28.7
20.00

Neuss
Stadtbibliothek

Nina Hoger liest
Undine Gruenter:
Sommergäste in
Trouville

Nina Hoger Anfang Oktober starb in Paris mit fünfzig Jahren die Schriftstellerin Undine Gruenter. Sie war – obwohl bei Suhrkamp und Hanser verlegt – wenigen bekannt. Dabei zählte sie zu den interessantesten Autorinnen unseres Landes. Posthum ist soeben ein Band mit Erzählungen erschienen, der in seiner Leichtigkeit und Schönheit seine Leser verzaubert.

Sommergäste in Trouville (Hanser) erzählt Geschichten aus dem alten Seebad in der Normandie, das die Impressionisten berühmt machten und in dem die Pariser bis heute den Sommer verbringen. Zu ihren Helden zählen Gäste wie Einwohner; ein Kind an der Schwelle zum Erwachsenwerden, eine Hotelbesitzerin ohne Hotel, das Meer; die Haupt- und die Nebensaison. *Es sind Geschichten*, schrieb die nzz, *in denen Sinnlichkeit und Melancholie, Kunstfertigkeit und ästhetischer Eigensinn eine Balance eingehen, die selten ist in der deutschen Literatur.* Zwei dieser Erzählungen hat die Schauspielerin Nina Hoger ausgesucht, um sie an diesem Abend vorzulesen. In vielen ihrer Film- und Fernsehrollen zeigt Nina Hogers Spiel genau jene außergewöhnliche Verbindung von der Lust auf Selbstbestimmung und einem großen Charme, die auch die Texte Undine Gruenters auszeichnet.

Afgelopen oktober stierf in Parijs op vijftigjarige leeftijd de schrijfster Undine Gruenter. Ondanks het feit dat Suhrkamp en Hanser haar boeken uitgaven was ze vrij onbekend, en dat terwijl zij tot de interessantste schrijfsters van Duitsland gerekend mag worden. Onlangs is postuum een verhalenbundel van haar hand verschenen, die de lezers betovert door vrijmoedigheid en esthetiek. **Sommergäste in Trouville** vertelt verhalen uit de oude badplaats in Normandië die beroemd werd door de impressionisten en waar Parijzenaren ook nu nog de zomer doorbrengen. Hoofdpersonen in de verhalen zijn zowel gasten als inwoners, een kind op de drempel van de volwassenheid, een hoteleigenares zonder hotel, de zee, het hoog- en laagseizoen. De nzz schreef hierover: *Het zijn verhalen waarin zinnelijkheid en melancholie, vakmanschap en eigenzinnigheid elkaar in evenwicht houden zoals dat zelden voorkomt in de Duitse literatuur.* Twee verhalen heeft de actrice Nina Hoger uitgezocht om voor te lezen. In veel van haar film- en televisierollen geeft Nina Hogers' acteren blijk van het bijzondere samenspel van verlangen naar zelfbeschikking en grote charme, een combinatie die ook zo karakteristiek is voor de teksten van Undine Gruenters.

Dienstag dinsdag

D 29.7
20.00

**Mönchengladbach-
Rheydt**

Stadtteilbibliothek

Sten Nadolny: Die
Entdeckung der
Langsamkeit

Mittwoch woensdag

D 30.7
20.00

**Roermond
De Oranjerie**

Sten Nadolny in
gesprek met Dick
Disselkoen

Sten Nadolny Es steht garantiert in Ihrem Bücherregal, selbst Ihr bücherhassender Vor-gesetzter hat mal, Sie kritisierend, den Titel zitiert, und Ihre Kinder sagen, es sei die erste Schullektüre, die wirklich Spaß mache.

Die Entdeckung der Langsamkeit (Piper) ist das, was man einen Welterfolg nennt. Er wurde in zahlreiche Sprachen übersetzt, die deutsche Auflage hat die Zweimillionen-Grenze längst überschritten.

Genau zwanzig Jahre nach der Erstveröffentlichung haben wir Sten Nadolny (1942) eingeladen, noch einmal aus seinem faszinierenden Roman über den englischen Seefahrer und Nordpolforscher John Franklin vorzulesen, dessen vermeintliche Schwäche – die Langsamkeit – sich als Stärke erweist.

Welche Bedeutung hat das Buch für seinen Verfasser heute; wie ist es inzwischen um das Verhältnis von Langsamkeit und Beschleunigung bestellt; wie nimmt der Autor die Reaktionen seiner Leser wahr; und wie ging es mit dem Schreiben danach weiter. Dies sind nur einige der Fragen an Sten Nadolny, der soeben einen neuen Roman fertiggestellt hat und im Literarischen Sommer gemeinsam mit uns einen Blick zurück nach vorn werfen wird.

De ontdekking van het langzame leven is wat je noemt een wereldsucces. Het boek werd in vele talen vertaald en de Duitse uitgave heeft de grens van twee miljoen exemplaren reeds lang overschreden. Precies twintig jaar na de eerste publicatie hebben we Sten Nadolny (1942) uitgenodigd te vertellen over zijn fascinerende roman over de Engelse zeeman en Noordpoolontdekker John Franklin, wiens vermeende zwakte – traagheid – tegelijk zijn kracht blijkt te zijn.

Wat betekent het boek vandaag de dag voor de schrijver; hoe zit het intussen met die traagheid en versnelling; welke uitwerking hebben de reacties van de lezers op de auteur; en hoe ging het daarna verder met schrijven? Dit zijn slechts enkele vragen aan Sten Nadolny, die juist een nieuwe roman heeft voltooid.

Dick Disselkoen is afgestudeerd germanist en werkzaam als docent letterkunde aan de Open Universiteit Nederland en projectdocent aan de Toneelacademie Maastricht. Daarnaast organiseert hij poëzieactiviteiten als bestuurslid van de Stichting Poëziefestival Landgraaf. Vele jaren heeft hij verschillende literatuurgroepen begeleid in Maastricht, Heerlen en vooral bij de Stadsbibliotheek Roermond.

Montag maandag

D 4.8
20.00

Neuss

Haus Rottels

Peter Schanz: 87 Tage

Blau

An der Drehorgel:

Dr. Klimt

Peter Schanz ist mit einem Frachtschiff rund um die Welt gereist. Er hat fliegende Fische gesehen, die berghohen Wellen der Biskaya überlebt und im Panamakanal eine Tigerente entdeckt. Er hat mit dem burmesischen Koch, dem deutschen Kapitän und dem polnischen Obermaschinenisten unter liberianischer Flagge kubanischen Rum getrunken. Er hat gelernt, dass man nach der Äquatoraufe verkehrt herum im Bett aufwacht und der Mond auf der Südhalbkugel ebenfalls andersherum liegt. Das alles und viel mehr hat Schanz (1957) erlebt und glücklicherweise aufgeschrieben. Pünktlich zum Literarischen Sommer, dessen Gast er bereits 2001 mit einer schönen Reportage über Seemannsheime war; erscheint sein Schiffstagebuch [87 Tage Blau](#) mitsamt Fotos (jeden Tag fotografierte er einmal das Meer) bei Sanssouci.

In Neuss wird er im schiffsbauchigen Kellergewölbe von Haus Rottels uns zum Vergnügen daraus vorlesen.

Aber es gibt noch mehr an diesem Abend: Dr. Karlheinz Klimt, Autor und Drehorgelspieler aus dem sachsen-anhaltinischen Dorf Thurau, reist mit seiner Konzertdrehorgel an und spielt zwischen Schanzens Meerese Geschichten [Wassermusik](#) – ein Programm, das er aus seinen über 300 Notenrollen eigens für uns zusammengestellt hat.

Peter Schanz heeft een reis om de wereld gemaakt met een vrachtschip. Hij heeft vliegende vissen gezien, de huizenhoge golven in de Golf van Biskaje overleefd en in het Panamakanaal een tijgereend ontdekt. Hij heeft met de Birmaanse kok, de Duitse kapitein en de Poolse eerste machinist onder Liberiaanse vlag Cubaanse rum gedronken. Hij heeft ervaren dat je onder de equator verkeerd om wakker wordt in je bed en dat ook de maan op het zuidelijk halfrond andersom staat. Dat alles en nog veel meer heeft Schanz (1957) beleefd en gelukkig opgetekend. Precies op tijd voor de Literarischer Sommer verschijnt bij Sanssouci zijn scheepsdagboek [87 Tage Blau](#) compleet met foto's (iedere dag heeft hij een foto van de zee gemaakt). In Neuss, in het scheepsrompachtige keldergewelf van Huize Rottels, zal hij tot ons plezier voorlezen uit dit dagboek. Maar dat is niet alles die avond: Dr. Karlheinz Klimt, auteur en draaiorgelman uit het Sachsen-Anhaltse dorp Thurau, komt met zijn concertdraaiorgel en wisselt de zeeverhalen van Schanz af met [watermuziek](#), een programma dat hij speciaal voor ons heeft samengesteld uit zijn meer dan 300 orgelboeken.

Felicitas Hoppe Wir hätten sie mit **Pigafetta** eingeladen, dem Roman einer kuriosen Frachtschiffreise um die Welt, oder mit ihrem jüngsten Buch **Paradiese, Übersee** (beide Rowohlt), das z. B. in Lissabon und Indien spielt und in dem sie, wie Die Zeit bewunderte, *Legenden zu Kalauern, Redewendungen zu Schicksalen, Ideen zu Papiertigern und Papiertiger zu Schiffchen macht, die dann fröhlich das Buch hinunterschwimmen.*

Aber Felicitas Hoppe (1960) kommt mit neuen Texten, die bei uns ihre Uraufführung erleben. **Verbrecher und Versager** heißt das kommende Buch (Marebuchverlag) und erzählt fünf Lebensgeschichten. Etwa die des Georg Meister (1653-1713) aus Thüringen, der als Söldner und Schiffsgärtner in der Ostindischen Handelskompanie der Niederlande diende und schließlich Orientalischer Lustgärtner zu Dresden wurde. Oder die von Franz Joseph Kapf (1759-1791), Kapitänleutnant, Nichtschwimmer, Zimmergenosse Friedrich Schillers und Draufgänger; der unter ungeklärten Umständen in Batavia ertrank. Lassen Sie sich überraschen von diesen eigenwilligen Lebensläufen und von Felicitas Hoppe, ihrer Lust an der Sprache, ihren Bildern und ungewöhnlichen Erzählungen.

Felicitas Hoppe (1960) komt met nieuwe teksten, die bij de Literaire Zomer hun première beleven. **Verbrecher und Versager**; vertaald als **Misdadigers en Mislukkelingen**, is de titel van het nieuwe boek dat vijf opmerkelijke levensgeschiedenissen vertelt. Laat u verrassen door de persoonlijke levensverhalen en door Felicitas Hoppe, haar plezier in taal, haar verbeelding en buitengewone vertellingen.

Roelof van Gelder (foto) is historicus en redacteur van NRC Handelsblad. Hij publiceerde artikelen over Nederlandse cultuurgeschiedenis. Binnenkort verschijnt zijn boek **Naporro's omweg** bij Atlas, gebaseerd op de autobiografie van Georg Naporro, een boerenzoon uit Oost Pruisen die na zijn schooltijd en een reeks mislukte baantjes aanmonsterde bij de v.o.c en hierna zijn rusteloze leven beschreef.

Christian Lüffe is directeur van het Goethe Instituut Inter Nationes te Amsterdam. Hij studeerde literatuur en sociologie in Toronto en Bochum, promoveerde op Afro-Amerikaanse literatuur. Hij was eerder verbonden aan het Goethe Instituut in Parijs, Córdoba (Argentinië) en München.

Muzikaal intermezzo van Dr. Karlheinz Klimt, auteur en muzikant uit het Sachsen-Anhaltse dorp Thurau met zijn concert-draaiorgel. Rond het thema **watermuziek** maakt hij een selectie uit zijn meer dan 300 orgelboeken.

Mittwoch woensdag

D 6.8
20.00

Mönchengladbach-Rheydt,

Stadtteilbibliothek

Felicitas Hoppe: Verbrecher und Versager

Donnerstag donderdag

D 7.8
20.00

Venlo

Museum van Bommel van Dam

Felicitas Hoppe en Roelof van Gelder in gesprek met Christian Lüffe
Muziek: Dr. Klimt

Donnerstag
donderdag

D 7.8
19.30 | 21.00

Krefeld
Friedenskirche

Robert Haasnoot:
Wahnsee

Robert Haasnoot Eine wahre Geschichte: 1915 sticht die *Noordster* in See, ein Schiff, das als der *Irrenkutter* in die Geschichte eingehen wird. Zur Besatzung gehört Arend Falkenier, ein tiefreligiöser Mann, der seit dem Ausbruch des 1. Weltkriegs göttliche Zeichen empfängt. Das Ende der Zeiten sei nah, ihn selbst erwarte eine große Aufgabe. Auf der *Noordster* schlägt seine Frömmigkeit in Wahn um. Er überzeugt die Matrosen davon, sie seien Auserwählte des Herrn, die nun Kurs auf Jerusalem nehmen müssen.

Siebzig Jahre blieben die Akten mit Protokollen und psychiatrischen Gutachten verschlossen. Auf ihrer Basis erzählt der niederländische Schriftsteller Robert Haasnoot (1961) in seinem zweiten Roman *Wahnsee* (Berlin-Verlag) hautnah und packend die Geschichte einer zehntägigen Geisterfahrt. Von der FAZ bis zum Kirchenmagazin *Chrismon* war die Kritik begeistert von Haasnoots Buch, das mit dem Prix des Ambassadeurs ausgezeichnet wurde.

Wir haben den idealen Ort für seine Lesung gefunden. Im ersten Stock des Turms der Friedenskirche blickt das Publikum über das Kirchenschiff hinweg, auf dessen Stegen Robert Haasnoot sitzen und lesen wird. Angesichts von nur 30 Plätzen finden zwei, evtl. auch drei Lesungen statt. Kartenverkauf für beide Lesungen ab 19.15 Uhr:

Ein waar gebeurd verhaal: in 1915 steekt de *Noordster* van wal, een schip dat als de *Idiotenboot* de geschiedenis in zal gaan. Tot de bemanning behoort Arend Falkenier, een diep religieus man, die sinds het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog goddelijke tekens ontvangt, waarna zijn vroomheid omslaat in waanzin. Hij slaagt erin de matrozen ervan te overtuigen, dat zij uitverkoren van de Heer zijn die de opdracht hebben koers te zetten naar Jeruzalem.

Zeventig jaar lang bleven de dossiers met verslagen en psychiatrische rapporten gesloten. Op basis van deze gegevens vertelt de Nederlandse schrijver Robert Haasnoot (1961) in de roman *Waanzee* zeer realistisch en aangrijpend het verhaal van een tien dagen durende spookreis. De kritieken waren enthousiast over het boek, dat met de Prix des Ambassadeurs werd onderscheiden.

In Krefeld is de ideale plek gevonden voor zijn voordracht. Vanaf de eerste verdieping in de toren van de Friedenskirche hebben de toehoorders zicht op de beuk van de kerk, waar Robert Haasnoot, zittend op de verbindingsbrug, zal voorlezen. Omdat er slechts 30 plaatsen zijn worden er twee of drie lezingen gegeven. Kaartverkoop vanaf 19.15 uur:

Sonntag zondag

D 10.8
11.00

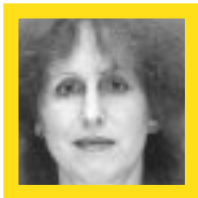
Mönchengladbach
Stadtbibliothek

Vonne van der Meer:
Die letzte Fähre

Vonne van der Meer Vor zwei Jahren verzauberte Vonne van der Meer das Publikum des Literarischen Sommers mit Erzählungen rund um das Ferienhaus Dünenrose. **Inselgäste** (Kiepenheuer) hieß ihr niederländischer Bestseller. Nun ist einer der mittlerweile zwei Folgebände ebenfalls auf Deutsch erschienen: **Die letzte Fähre**.

Dem Wunsch unserer Zuhörer, der Autorin (1952) bald wieder zu begegnen, folgen wir gerne und laden Sie ein, die Gäste der neuen Saison ein Stück ihres Weges zu begleiten. Da ist die alleinerziehende Mutter, die sich von den erotischen Verwirrungen ihrer beiden Söhne anstecken läßt, oder der Witwer, der den Urlaubsort seiner verstorbenen Frau für sich entdeckt, und der Mann, der eine späte Liebe und deren Unmöglichkeit erfährt. Martine, die wir bereits aus den Inselgästen kennen, erwartet den neuen Geliebten und ist erschüttert, als ihre Mutter ein lange gehütetes Geheimnis preisgibt. Für sie und die anderen Gäste, von denen van der Meer wieder mit großer Feingefühligkeit erzählt, ist die Abendfähre, auf der sich das Farbenspiel der untergehenden Sonne bewundern läßt, der Ausgangspunkt für eine neue Wendung ihres Lebens.

Twee jaar geleden betoverde Vonne van der Meer haar toehoorders tijdens de Literarischer Sommer met verhalen rond het vakantiehuis Duinroos. **Eilandgasten** heette haar Nederlandse bestseller. Nu is een van de inmiddels twee vervolgdelen (**Avondboot**) eveneens in het Duits vertaald. Wij geven graag gehoor aan de wens om de schrijfster (1952) snel weer te mogen ontmoeten, en nodigen haar uit om de gasten in het nieuwe seizoen een stukje op hun weg te begeleiden. Allereerst is er de alleenstaande moeder, die zich door de erotische opwinding van haar beide zonen laat aansteken, verder is er de weduwnaar, die het vakantieplekje van zijn gestorven vrouw ontdekt, en de man die een late liefde en haar onmogelijkheid ervaart. Martine, die we reeds kennen uit Eilandgasten, verwacht de nieuwe geliefde en is ontdaan als haar moeder een lang gekoesterd geheim prijsgeeft. Voor haar en voor de andere gasten, waarover Van der Meer weer met grote fijngevoeligheid vertelt, is het avondveer, waar vandaan je het kleurenspeel van de ondergaande zon kunt bewonderen, het uitgangspunt voor een nieuwe wending in hun leven.

Montag maandag

D 11.8
20.00

Neuss
Clemens-Sels-Museum

Margriet de Moor :
Die Verabredung

Dienstag dinsdag

N 12.8
20.00

Roermond
De Oranjerie

Margriet de Moor in
gesprek met Rita Vrij

Margriet de Moor Die Oude Zeestraat führt vom nordholländischen Dorf Binnen in vielen Windungen durch unendliche Hyazinthenfelder hindurch zum Meer. Eine gefährliche Straße, auf der regelmäßig schwere Unfälle geschehen. Der Tierarzt Vincent findet dort eines Nachts im Regen das Notizbuch einer Frau, in dem sein Name verbunden mit einem Termin steht.

Der Beginn eines Ehebruchs und der Beginn des Romans *Die Verabredung* (Hanser; im Ndl. *Zee-binnen*), in dem Margriet de Moor (1941) auf unnachahmliche Weise erzählt, wie Phantasie und Sehnsucht Bilder erschaffen, die die Wirklichkeit überwältigen.

Das Meer als Ort der Sehnsucht nach dem Freien und Unbekannten, die Straße dorthin als Weg, der nur selten ans Ziel führt. Diese so leicht verfaßte, schwebende Geschichte ist eine große Allegorie auf das Leben. Und die Art und Weise, wie Margriet de Moor sie erzählt – mit vielen kurzen Rückblenden und Voraussichten – ist schließlich selbst wie das Meer: ein Hin- und Herwogen, in dem sich die Zeit verliert.

Wir freuen uns auf eine der bedeutendsten niederländischen Schriftstellerinnen, die kurz ihren aktuellen internationalen Erfolg *Kreutzer-sonate* beseite legt, um uns an die holländische Küste zu führen.

Een verslaafde lezer noemt ze zich, die op een goede dag zélf een verhaal wilde schrijven. Het werden vele verhalen en vijf romans. Margriet de Moor (1941) studeerde piano en zang en is op latere leeftijd gaan schrijven. Haar eerste drie romans *Eerst grijs dan wit dan blauw*, *De virtuoos* en *Hertog van Egypte* gaan over de zwijgende, zingende en vertellende stem. *Zee-binnen* uit 1999 is een verhaal over een gevaarlijke weg die twee mensen naar liefde, overspel en dood leidt. Dezelfde thema's én de muziek komen terug in haar laatste boek *Kreutzer-sonate* uit 2001.

Met haar eerste roman won ze de AKO Literatuurprijs en sindsdien combineert ze een succesvol schrijverschap met haar liefde voor de muziek. De hoedster van het raadselachtige wordt ze wel genoemd, een schrijfster die de essentie bij voorkeur in terlopse opmerkingen verbergt. In haar zorgvuldig samengestelde oeuvre probeert Margriet de Moor het ongerijmde te beschrijven: de toevallige ontmoetingen die een leven in één klap kunnen veranderen, verteld op de losse, quasi-laconieke wijze die haar werk kenmerkt.

Rita Vrij is werkzaam als docente Nederlands. Ze is verbonden aan de culturele Salon Remunj te Roermond. Voorheen werkte zij voor Schrijversvakschool 't Colofon te Amsterdam.

Allard Schröder Zum ersten Mal wird niederländische Literatur eigens für den Literarischen Sommer übersetzt. Der Amsterdamer Schriftsteller Allard Schröder (1946), der sich bereits 1995 mit seinem Debütroman **Raaf** in die erste Reihe der niederländischen Literatur geschrieben hatte, veröffentlichte 2002 mit **De**

hydrograaf einen Bestseller-Erfolg, der mit dem renommierten und hochdotierten AKO Literaturpreis ausgezeichnet wurde. Mit Hilfe des Nederlands Literair Productiefonds wird nun ein Kapitel daraus übersetzt und erstmals in Deutschland in zwei Lesungen vorgestellt. Der Hydrograf erzählt die Geschichte des deutschen Grafen Franz von Karsch-Kurwitz, der sich 1913 in Hamburg auf ein Schiff nach Valparaiso begibt, um den Seegang zu erforschen. Vor allem aber ist er auf der Flucht vor einer arrangierten Hochzeit und den Ansprüchen, die das Leben an ihn stellt. Eine überraschende Wendung erfährt Karschs Reise, als er sich in die in Lissabon an Bord gekommene Asta Maris verliebt. Der Beginn einer unglücklich verlaufenden Affäre, die ihn schließlich dazu bringt, eine Jugendschuld auf den Schlachtfeldern des 1. Weltkriegs tilgen zu wollen. Ein großer Roman, erzählt in einer verführerisch kraftvollen Sprache – wir sind gespannt auf diese Premiere.

De Amsterdamse schrijver Allard Schröder (1946) is in 1995 met zijn debuutroman **Raaf** in de voorste linies van de literatuur terecht gekomen. Hiervoor ontving hij de Roermondse Halewijnprijs. Na een verhalenbundel en een roman schreef hij in 2002 met **De hydrograaf** een bestseller; die onderscheiden werd met de genommeerde AKO Literatuurprijs.

De hydrograaf vertelt het verhaal van de Duitse graaf Franz von Karsch-Kurwitz, die in 1913 vanuit Hamburg per schip naar Valparaiso reist, om de wet van de zee te onderzoeken. Zijn leven bevindt zich in een impasse.

Dan zorgt het toeval voor een verrassende wending en raakt hij verstrikt in een web van verwickelingen. Een grootse roman die zich behalve op zee ook afspeelt in Lissabon en Rio de Janeiro, waarin Schröder zich naast een haarfijn stilist een geraffineerd verteller toont.

Voor de eerste keer wordt Nederlandse literatuur speciaal voor de Literaire Zomer vertaald. Met ondersteuning van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds wordt nu een hoofdstuk uit dit boek vertaald en voor het eerst in Duitsland tijdens deze twee lezingen gepresenteerd.

**Donnerstag
donderdag**

D 14.8
20.00

**Krefeld-Uerdingen
Speicherhaus Am
Hafenkopf**

Allard Schröder: Der
Hydrograf

Freitag vrijdag

D 15.8
20.00

**Mönchengladbach-
Rheydt**

Stadtteilbibliothek

Allard Schröder: Der
Hydrograf

Sonntag zondag

N 17.8
16.00

Venlo

De Avenue

Adriaan van Dis

Dienstag dinsdag

D 19.8
20.00

Neuss

Restaurant Canedo

Adriaan van Dis:

Indische Dünen |

Palmwein

Adriaan van Dis (1946) zählt zu den beliebtesten und erfolgreichsten Schriftstellern der Niederlande. Seine Bücher erreichen Auflagen von bis zu 300.000 Exemplaren und sind in viele Sprachen übersetzt worden. Daß er in Deutschland, gleichwohl vom renommierten Hanser-Verlag herausgegeben, bisher ein Geheimtip blieb, ist umso überraschender und sollte sich bald ändern. Im Neusser Fischrestaurant Canedo liest van Dis, der bei seinen Auftritten oft als witzig-ironischer Conferencier brilliert, aus [Indische Dünen](#) und aus [Palmwein – oder die Liebe zu Afrika](#).

Indonesien, bzw. vielmehr die ehemalige Kolonie Niederländisch-Indien ist Thema des Romans Indische Dünen. Wie in seinem jüngsten Roman [Familieziek](#) erzählt der Autor hier von seiner Familie. In Indonesien war der Vater, Nachkomme eines niederländischen Pflanzers und einer Einheimischen, Soldat in der Königlich-Niederländischen Indien-Legion. Und von dort aus wurde die Familie 1945 in die Niederlande *repatriert*. Das ferne Land aber bestimmt weiterhin die Gespräche und die Erinnerung der Familie. Die Erzählung Palmwein führt uns auf eine Insel vor der Küste Westafrikas, wo ein brennender Tänzer, ein Gewürzhändler und eine skurrile Amerikanerin die Hauptrollen spielen.

Adriaan van Dis (1946) behoort tot de meest geliefde en succesvolste Nederlandse schrijvers. Zijn boeken bereiken oplages van ruim 300.000 exemplaren en worden in veel talen vertaald. Hij schreef romans, toneel, novellen en verhalen; vaak ook naar aanleiding van zijn talrijke reizen over de wereld zoals naar China, Japan en Zuid-Afrika. Een belangrijk thema in zijn werk – zijn jeugd in de voormalige kolonie Nederlands Indië – komt aan bod in de zogenaamde Indische boeken [Nathan Sid](#), [Indische duinen](#) en [Op oorlogspad in Japan](#). In september 2002 verscheen bij uitgeverij Augustus de roman-in-taferelen [Familieziek](#), die eensgezind enthousiast is ontvangen.

In dit boek vertelt de auteur over zijn familie. Met name over zijn in het KNIL dienende vader, nakomeling van een Nederlandse plantagebezitter en een inlandse. Hij is een door de oorlog beschadigd man. Vanuit Indië wordt het gezin in 1945 naar Nederland gerepatriëerd. Het verre land blijft voortaan echter thema van gesprek en bepaalt de herinneringen van het gezin. Nu eens op venijnige, dan weer op poëtische toon verhaalt hij van een droomachtige vader-zoonrelatie die door oorlog en angsten wordt beheerst.

Donnerstag
donderdag

D 21.8
20.00

Krefeld
Elfrather See
Regattastrecke
(bei Regen im Café)

Peter Wawerzinek:
Das Meer an sich ist
weniger
Gitarre: Joachim
Fischer

Peter Wawerzinek Er ist nicht so richtig ein Ozean, der Elfrather See. Doch diesen kleinen Unterschied werden Sie vergessen, wenn Peter Wawerzinek und jo-fisch (Gitarre) ihre Hommage an das Meer vortragen. Immerhin plätschert auch hierorts das Wasser ganz traditionell an den Strand, und das ist genau der Klang, den es braucht, wenn von Seejungfrauen, vom Fischer sin Fru, von Küsten und mythischen Gestaden die Rede ist. 1954 in Rostock geboren und im Seebad Rerik aufgewachsen, weiß Wawerzinek, wovon er erzählt. Große Aufmerksamkeit fand zuletzt sein Buch [Sperrzone reines Deutschland](#), das seine Reise als Puppenspieler in einem rechtsradikalen Klima entlang der Ostseeküste beschreibt. Daraus werden wir einen Ausschnitt hören. Vor allem aber liest und singt er Geschichten aus [Das Meer an sich ist weniger](#) (Transit-Verlag) – geflüsterte Liebeserklärungen an die Fische, die Möwen, den Nebel und das Blau. Oder literarische Spaziergänge durch Häfen und Spelunken von Havanna bis Hongkong. Auch gerät ein Leuchtturmwärter in Not und drehen Matrosen unterm Klang der Sirenen durch. Alles festhalten und Kurs hart backbord!

Het Elfrather Meer is niet bepaald een oceaan. Maar dit kleine verschil zult u vergeten als Peter Wawerzinek en jo-fisch (gitaar) hun hommage aan de zee brengen. Want ook hier kabbelen de golfjes geheel volgens traditie op het strand. En dat is precies het perfecte achtergrondgeluid als het gaat over zeemeerminnen, over de visser sin frouw, over kusten en legendarische oevers.

In 1954 geboren in Rostock en opgegroeid in de badplaats Rerik, weet Wawerzinek als geen ander waar hij over praat. Zijn boek [Sperrzone reines Deutschland](#) dat zijn reis als poppenkastspeler in een rechts-radicaal klimaat langs de Oostzeekust beschrijft kreeg per slot van rekening veel aandacht. We zullen een gedeelte uit dit boek horen. Maar hij zal vooral verhalen uit [Das Meer an sich ist weniger](#) voorlezen en zingen – gefluisterde liefdesverklaringen aan de vissen, de meeuwen, de nevel en het blauw. We maken literaire wandelingen door havens en smerige kroegen van Havanna tot Hongkong. Ook komt een vuurtorenwachter in problemen en draaien matrozen door bij het horen van het gezang van sirenen. Allemaal vasthouden en koers op bakboord!

Sonntag zondag

D 24.8
11.00

Mönchengladbach
Stadtbibliothek

Volker Hage: Eine
Liebe fürs Leben –
Thomas Mann und
Travemünde

Volker Hage *Sommerferien an der See! Begriff wohl irgend Jemand weit und breit, was für ein Glück das bedeutete?* Er, der das schrieb, hatte es ganz und gar begriffen. Thomas Mann und das Meer – das war eine ganz besondere Beziehung. Ende des 19. Jahrhunderts verbrachte der Lübecker seine Ferien regelmäßig in Travemünde. Später besaß er ein Sommerhaus im Fischerdorf Nidden, sein amerikanisches Exil verlebte er zumeist unweit des Pazifik, und schließlich besuchte Thomas Mann am Ende seines Lebens auch noch einmal sein *Kindheitsparadies* Travemünde. *Ja, ich will hoffen, so der Nobelpreisträger, daß ich ihm einigen Dank abgestattet habe, dem Meer meiner Kindheit.* Der Dank war die Beschreibung in großer Literatur: [Buddenbrooks](#), [Tonio Kröger](#), [Der Tod in Venedig](#), [Meerfahrt mit Don Quijote](#). Volker Hage (1949), Spiegel-Literaturredakteur und Herausgeber, hat für das schöne und informative Buch [Eine Liebe fürs Leben – Thomas Mann und Travemünde](#) (S. Fischer) nach den Spuren gesucht, die das Meer in Thomas Manns Werken und Briefen hinterlassen hat.

Zomervakantie aan zee! Heeft ooit iemand ter wereld begrepen welk geluksgevoel dat gaf?

De man die dat schreef, had het helemaal begrepen. Thomas Mann en de zee, dat was een heel bijzondere relatie. Aan het einde van de 19de eeuw bracht de kleine jongen uit Lübeck zijn vakanties regelmatig door in Travemünde. Later bezat hij een zomerhuis in het vissersdorp Nidden, tijdens zijn Amerikaans exil woonde hij vooral in de buurt van de Pacific en tot slot bezocht Thomas Mann aan het einde van zijn leven ook nog een keer zijn *paradijs uit de kinderjaren* Travemünde. *Ja, ik hoop maar dat ik haar een beetje heb kunnen bedanken, de zee uit mijn kindertijd,* zegt de Nobelprijswinnaar. Die dank was de beschrijving in zijn grote literaire werken: [Buddenbrooks](#), [Tonio Kröger](#), [Der Tod in Venedig](#), [Meerfahrt mit Don Quijot](#).

Volker Hage (1949), recensent bij Der Spiegel en uitgever, heeft voor het mooie en informatieve boek [Eine Liebe fürs Leben – Thomas Mann und Travemünde](#) gezocht naar sporen, die de zee in de werken en brieven van Thomas Mann heeft achtergelaten.

Dienstag dinsdag

D 26.8
20.00

Krefeld

Stadtbücherei

Alfred van Cleef: Die
verirnte Insel

Alfred van Cleef aus Amsterdam hatte Liebeskummer und mehr: Er wollte weg. Ein Ziel mußte her – warum nicht der abgelegenste Ort der Welt: die Insel Amsterdam, eine winzige Vulkanspitze im Indischen Ozean, nahe der Subarktis und über 3000 Kilometer vom nächsten Festland entfernt, umtost von einer sturmreichen Wasserwüste. Allerdings: Die Insel gehört Frankreich, und die schwere Schiffs-passage dorthin war berechenbarer als der französische Regent, mit dem van Cleef in kafkaesken Windungen um ein Visum ringen mußte. Irgendwann gelang es, und nach wochenlanger Überfahrt tauchte am Horizont ein karger Felsen auf, über dem die seltensten Seevögel der Welt ihre Runden drehten.

Die verirnte Insel (marebuchverlag) erzählt diese Geschichte, die der Insel Amsterdam und – in aller Knappheit beeindruckend – auch die der jüdischen Familie van Cleefs. Der 1957 geborene Autor, der als Journalist u.a. aus Madagaskar und Ghana, aber auch vom Krieg in Bosnien berichtete, hat ein sehr sympathisches Buch geschrieben, das nicht nur durch sein ungewöhnliches Thema fesselt, sondern dank einer guten Prise Ironie auch ein großes Lesevergnügen bereitet.

Amsterdamer Alfred van Cleef had liefdesverdriet en meer: Hij wilde weg. Er moest een bestemming worden gevonden – waarom niet het meest afgelegen plekje ter wereld: het eiland Amsterdam, een petieterig vulkaantopje in de Indische Oceaan, dicht bij de zuidpool en meer dan 3000 km verwijderd van het meest nabij gelegen vasteland, waar talrijke loeiende stormen de watermassa's hoog opzwepen. Echter: het eiland is Frans eigendom, en de moeilijke zeereis erheen was meer berekenbaar dan de Franse gouverneur, met wie Van Cleef op Kafkaëske wijze moest vechten voor een visum. Op een gegeven moment lukte het, en na een overtocht van weken dook aan de horizon een kale rots op, waarboven de zeldzaamste zeevogels ter wereld hun rondjes vlogen. **Het verdwaalde eiland** vertelt het verhaal van het eiland Amsterdam en – indrukwekkend in al zijn bondigheid – ook het verhaal van de Joodse familie van Van Cleef. De in 1957 geboren auteur die als journalist onder meer verslag deed vanuit Madagaskar en Ghana, maar ook oorlogsverslaggever was in Bosnië, heeft een zeer sympathiek boek geschreven, dat niet alleen boeit door zijn ongewoon thema, maar dat door een bescheiden dosis ironie ook voor veel leesplezier zorgt.

Mittwoch woensdag

D 27.8
20.00

Neuss
Stadtbibliothek

Dieter Kühn: Frau
Merian!

Dieter Kühn Sie war Insektenforscherin, Malerin, Weltreisende – eine bedeutende Frau des 17. Jahrhunderts, dessen Konventionen sie ständig durchbrach: Maria Sibylla Merian.

Dieter Kühn, der große Romancier und Biograf (*Ich, Wolkenstein; Clara Schumann*) hat ein Buch über sie geschrieben: *Frau Merian!* (S. Fischer) – mit Ausrufezeichen, weil, so Kühn: *sie so war. Wie man heute sagt: sie hatte Power!* Die Geschichte ihres Lebens ist einzigartig. Sie lernte das Zeichnen und Kupferstechen von ihrem niederländischen Stiefvater; wurde eine der führenden Stilleben-Malerinnen ihrer Zeit, heiratete, gebar zwei Töchter; verließ ihren Mann und lebte einige Jahre in einer pietistischen Gemeinde. Den Höhepunkt bildete ihre abenteuerliche Schiffsreise in das exotische Surinam, wo sie sich voller Leidenschaft der Welt der Pflanzen und Insekten widmete. Der Hermann-Hesse-Preisträger Kühn (1935) liest an diesem Abend das Kapitel, in dem diese Seereise beschrieben ist. Kein Wort hat die Merian je über die abenteuerliche Fahrt verloren, aber Kühn gelingt es, aus anderen Reiseschilderungen jener Zeit ein lebendiges und immer wieder auch amüsierendes Bild der Unternehmung zu entwerfen.

Ze was insectenkenner; schilderes, wereldreizigster – een belangrijke vrouw uit de 17de eeuw, die zich niet bepaald hield aan de regels uit die tijd: Maria Sibylla Merian.

Dieter Kühn, de grote biograaf en romanschrijver heeft een boek over haar geschreven. *Frau Merian!* – mét uitroepteken, omdat ze volgens Kühn: *zo was. Zoals je tegenwoordig zegt: een vrouw met power!*

Haar levensgeschiedenis is uniek. Tekenen en koper graveren leerde ze van haar Nederlandse stiefvader; ze werd een van de meest vooraanstaande stillebenschilders van haar tijd, trouwde, kreeg twee dochters, verliet haar man en leefde vervolgens enkele jaren in een religieuze gemeenschap. Hoogtepunt in haar leven was echter haar avontuurlijke bootreis naar het verre en exotische Suriname waar zij zich met volle overgave op de planten- en insectenwereld stortte.

De winnaar van de Hermann-Hesse-Prijs Kühn (1935) leest deze avond het hoofdstuk voor waarin deze zeereis beschreven wordt. Merian heeft nooit een woord losgelaten over haar avontuurlijke reis, maar het lukt Kühn om uit andere reisbeschrijvingen uit die tijd een levendig en steeds ook weer onderhoudend beeld van deze onderneming te schetsen.

Ein Literarischer Frühsommer in der Schule

Am Sprachunterricht läßt sich die zunehmende Bedeutung der deutsch-niederländischen Nachbarschaft besonders gut ablesen. Immer mehr Schulen am Niederrhein bieten Kurse oder Arbeitsgemeinschaften für die jeweils andere Sprache an. Am Valuascollege in Venlo wird gar zweisprachig unterrichtet.

Grund genug für den deutsch-niederländischen Literarischen Sommer, hier erstmals ein kleines Vorprogramm für die Schüler anzubieten.

Mitte Juni treten Hans Maarten van den Brink (Amsterdam) und Martin Gülich (Freiburg) in der Gesamtschule Kaiserplatz (Krefeld), dem Gymnasium Odenkirchen (Mönchengladbach), vor Schülern des Quirinus-Gymnasiums in der Stadtbibliothek Neuss und im Valuascollege Venlo auf.

Die Texte beider Autoren spielen am, im und auf dem Wasser – Hans Marten van den Brinks Novelle [Über das Wasser](#) (Hanser), das mit dem Euregio-Schülerpreis 2002 ausgezeichnet wurde, erzählt von zwei Jungen, die als Ruder-Zweier das Glück auf dem Fluß finden.

10 von 75 [Bagatellen](#), die Martin Gülich in seinem gleichnamigen Buch (edition selene) veröffentlichte, schildern seltsame Ereignisse und Begegnungen zumeist am Meer.

Dienstag dinsdag

10.6

Venlo

Valuascollege

Mittwoch woensdag

11.6

Mönchengladbach

Gymnasium Odenkirchen

Neuss

Stadtbibliothek

Krefeld

Gesamtschule

Kaiserplatz

Hans Maarten van den

Brink: [Over het Water](#)

Martin Gülich:

[Bagatellen](#)

En Literaire Voorzomer op school

Als voorproefje op de Literaire Zomer is er in juni een schrijversprogramma op school. De samenwerking met het Valuascollege ligt voor de hand, omdat deze school in Nederland de enige is die tweetalig vakonderwijs in het Duits aanbiedt. De tweetalige sectie werkt veel samen in grensoverschrijdende projecten, waarbij de Literaire Zomer zich graag aansluit. Hans Maarten van den Brink (1956) studeerde Nederlands, was redacteur en correspondent bij *nrc Handelsblad*, hoofdredacteur van de *vpro* en debuteerde als romancier in 1993. Wekelijks schrijft hij een column in *vn*.

Voor de novelle [Over het water](#) (2000) ontving hij diverse nominaties en de Euregio Literatuurprijs 2002, een prijs die wordt toegelikt door leerlingen van ruim twintig scholen in het stroomgebied van Maas en Rijn. Martin Gülich (1963) komt uit Freiburg en debuteerde in 1994 met korte verhalen. Vanaf 1997 is hij hoofdzakelijk schrijver. Sinds twee jaar is hij directeur van het literaire bureau in zijn woonplaats. Vanaf het verschijnen van zijn eerste roman [Vorsaison](#) is hij een aanrader onder de nieuwe generatie Duitse schrijvers. De bundel [Bagatellen](#) – waaruit hij zal voorlezen – bevat 75 ultrakorte verhalen die uitmonden in taal, vertelkunst en verbeelding. De teksten van beide auteurs spelen zich af aan, in en op het water.

Alle Termine, Orte und Adressen auf einen Blick | Overzicht van het programma en de locaties

Krefeld	So 27.7	20.00	Ilja Richter: Yann Martel Fabrik Heeder, Studiobühne, Virchowstrasse 130
	Do 7.8	19.30 21.00	Robert Haasnoot Kulturpunkt Friedenskirche, Luisenplatz 1
	Do 14.8	20.00	Allard Schröder Krefeld-Uerdingen, Speicherhaus Am Hafenkopf (Hafendrehbrücke links)
	Do 21.8	20.00	Peter Wawerzinek, Joachim Fischer Elfrather See, Wiese an der Regattastrecke (bei Regen im Café)
	Di 26.8	20.00	Alfred van Cleef Stadtbücherei, Theaterplatz 2
Mönchengladbach	Di 29.7	20.00	Sten Nadolny Stadtteilbibliothek Rheydt, Am Neumarkt 8
	Mi 6.8	20.00	Felicitas Hoppe Stadtteilbibliothek Rheydt, Am Neumarkt 8
	So 10.8	11.00	Vonne van der Meer Stadtbibliothek, Blücherstrasse 6
	Fr 15.8	20.00	Allard Schröder Stadtteilbibliothek Rheydt, Am Neumarkt 8
	So 24.8	11.00	Volker Hage Stadtbibliothek, Blücherstrasse. 6
Neuss	Mo 28.7	20.00	Nina Hoger: Undine Gruenter Stadtbibliothek, Neumarkt 10
	Mo 4.8	20.00	Peter Schanz, Karlheinz Klimt Haus Rottels, Oberstrasse 58
	Mo 11.8	20.00	Margriet de Moor Clemens-Sels-Museum, Gartensaal, Am Obertor
	Di 19.8	20.00	Adriaan van Dis Restaurant Canedo, Rheintorstrasse 22
	Mi 27.8	20.00	Dieter Kühn Stadtbibliothek, Neumarkt 10
Roermond	Ma 21.7	20.00	Allard Schröder; Ruud Linssen De Oranjerie, Kloosterwandplein 12-16
	Wo 30.7	20.00	Sten Nadolny, Dick Disselkoen De Oranjerie, Kloosterwandplein 12-16
	Di 12.8	20.00	Margriet de Moor, Rita Vrij De Oranjerie, Kloosterwandplein 12-16
Venlo	Di 22.7	20.00	Allard Schröder; Ruud Linssen De Avenue, Vleesstraat 36
	Ma 28.7	20.00	Ilja Richter: Yann Martel De Maaspoort, Oude Markt 30
	Do 7.8	20.00	Felicitas Hoppe, Roelof van Gelder, Christian Lüffe, Karlheinz Klimt Museum van Bommel van Dam, Deken van Oppensingel 6
	Zo 17.8	16.00	Adriaan van Dis De Avenue, Vleesstraat 36

Chronologisch

Ma 21.7	20.00	Allard Schröder Roermond
Di 22.7	20.00	Allard Schröder Venlo
So 27.7	20.00	Ilja Richter Krefeld
Mo 28.7	20.00	Nina Hoger Neuss
Ma 28.7	20.00	Ilja Richter Venlo
Di 29.7	20.00	Sten Nadolny Mönchengladbach
Wo 30.7	20.00	Sten Nadolny Roermond
Mo 4.8	20.00	Peter Schanz Neuss
Mi 6.8	20.00	Felicitas Hoppe Mönchengladbach
Do 7.8	19.30 21.00	Robert Haasnoot. Krefeld
Do 7.8	20.00	Felicitas Hoppe Venlo
So 10.8	11.00	Vonne van der Meer Mönchengladbach
Mo 11.8	20.00	Margriet de Moor Neuss
Di 12.8	20.00	Margriet de Moor Roermond
Do 14.8	20.00	Allard Schröder Krefeld
Fr 15.8	20.00	Allard Schröder Mönchengladbach
Di 19.8	20.00	Adriaan van Dis Neuss
Wo 20.8	20.00	Adriaan van Dis Venlo
Do 21.8	20.00	Peter Wawerzinek Krefeld
So 24.8	11.00	Volker Hage Mönchengladbach
Di 26.8	20.00	Alfred van Cleef Krefeld
Mi 27.8	20.00	Dieter Kühn Neuss

Eintrittspreise | Entreprijzen

Krefeld, Mönchengladbach, Neuss:
4 Euro (ermäßigt 2 Euro) pro Veranstaltung.
Roermond, Venlo: 5 Euro per voorstelling.¹
Festivalkarte (gültig für alle Veranstaltungen)
Festivalkaart (geldig voor alle voorstellingen)
18 Euro (ermäßigt 9 Euro).²

Vorverkauf | Voorverkoop

Deutsche Städte: Festivalkarte bei den
Stadtbibliotheken, Einzelkarten nur an der
Abendkasse.
Venlo: boekhandels Koops, de Laerpoort,
Bruna en Openbare Bibliotheek.
Roermond: Plantage Boekhandel Willems en
Stadsbibliotheek.

1

*Leden van de Openbare Bibliotheek Venlo en
Stadsbibliotheek Roermond krijgen op vertoan
van hun bibliotheekpas 1 Euro korting en betalen
4 Euro per voorstelling. Bij lezersbon Dagblad De
Limburger is één kortingactie van toepassing.*

2

*Inhaber von Festivalkarten werden dringend
gebeten, ihren Platz spätestens 15 Minuten vor
Veranstaltungsbeginn einzunehmen. Danach
kann eine Teilnahme an der Veranstaltung nicht
mehr garantiert werden.
Houders van festivalkaarten worden verzocht
uiterlijk een kwartier voor aanvang van de voor-
stelling aanwezig te zijn. Daarna kan deelname
aan de voorstelling niet worden gegarandeerd.*

Veranstalter in Krefeld, Mönchengladbach, Neuss

Kulturbüro der Stadt Krefeld
Friedrich-Ebert-Strasse 42
T 0049 (0)2151 583611

In Kooperation mit

Stadtbücherei Krefeld,
Theaterplatz 2
T 0049 (0)2151 862753

Stadtbibliothek
Mönchengladbach
Blücherstrasse 6
T 0049 (0)2161 256347

Stadtbibliothek Neuss
Neumarkt 10
T 0049 (0)2131 904242

Gefördert durch

Landschaftsverband Rheinland

Generalkonsulat der Niederlande

Nederlands Literair Productie-
en Vertalingenfonds

Wir danken dem Kulturpunkt Friedenskirche, den Hafen- und Bahnbetrieben sowie dem Fachbereich Sport- und Bäder (alle Krefeld), dem Restaurant Canedo, dem Clemens-Sels-Museum und dem Museum Haus Rottels (alle Neuss) für die freundliche Überlassung der diesjährigen besonderen Leseorte und tatkräftige Unterstützung.

Organisatie in Roermond, Venlo

Literair Station Venlo
T 0031 (0)77 3521057

Rotary Club Venlo

In samenwerking met en
ondersteund door

Goethe Instituut Inter Nationes
Amsterdam

Ondersteund door

Gemeente Roermond

Gemeente Venlo

Provincie Limburg

Euregio Rijn-Maas-Noord

Rabobank Venlo

Ondersteund door Dagblad De Limburger,
boekhandels Koops, De Laerpoort, Bruna
Venlo, Plantage Boekhandel Willems Roermond,
High Speed Envelope Venlo, TheaterHotel De
Oranjerie Roermond, De Maaspoort Venlo,
De Avenue Venlo, Hotel Puur Venlo.

Met medewerking van Openbare Bibliotheek
Venlo, Stadsbibliotheek Roermond, Museum
van Bommel van Dam Venlo, Valuascollege
Venlo, Rotary Club Roermond.

Met dank aan Ineke van Mackelenberg, Joan
Rosenmöller, Caroline Teeuwen, Gerard
Franck, Peter van Gassel, Louis Seelen, Salon
Remunj, Kring '84.

Literair Station Venlo wordt ondersteund door
Letterkundig Centrum Limburg en LIRA Fonds.

Konzept & Projektleitung: Dr. Thomas Hoeps
Projectleiding Venlo: Tienieke Versteegen,
Jos Teeuwen, Anton van der Lande

Comité van aanbeveling
Drs. H.J. Kaiser, oud-burgemeester Roermond
Drs. H.J.A.F. Meertens, oud-lid raad van bestuur
Océ n.v.
Ing. M.J.H. Vestjens, gedeputeerde provincie
Limburg
Drs. P.J.M. Visschers, oud-burgemeester Tegelen
Drs. C.E.M. de Waal, oud-gedeputeerde
provincie Limburg
Drs. R.J. van der Zwaag, wethouder Venlo

Fotografie
Gernot Schander (Ilja Richter)
Liesbeth Kuipers (Robert Haasnoot)
Annelie Musters (Allard Schröder)
Rineke Dijkstra (Margriet de Moor)
Peter Boer (Adriaan van Dis)
Walter Breitinger (Dieter Kühn)
Catharina Schartau (Peter Schanz)
Ekko von Schwichow (Sten Nadolny)
Martin Hemmi (Felicitas Hoppe)
Ronald Hoeben (Vonne van der Meer)
Norbert Enker (Volker Hage)
Jinke Obbema (Hans Maarten van der Brink)

Vormgeving: Baer Cornet
Druk: Drukkerij Vijgenboom

